

Gryps z więzienia, kurtka dowódcy, pistolet ostatniego partyzanta. Wyjątkowa prezentacja w Muzeum Armii Krajowej w Krakowie

Jolanta Białek

Opracowanie: 21 października 2025, 9:16

W Muzeum Armii Krajowej w Krakowie otwarto wyjątkową wystawę. Ekspozycja „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” będzie czynna do 31 stycznia 2026 roku fot. Anna Kaczmarz

Historię Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość, jego cele, działalność, losy jego działaczy - pokazano na nowej wystawie czasowej w Muzeum Armii Krajowej w Krakowie. Dzieje

najważniejszej organizacji powojennego podziemia niepodległościowego w Polsce opowiedziano m.in. poprzez archiwalne fotografie, szereg artefaktów oraz eksponaty wyjątkowe. Okazją do prezentacji jest okrągła rocznica powstania WiN.

Osiem dekad od utworzenia Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość

Wystawę z mottem „O duszę i charakter Narodu Polskiego” stworzono z okazji 80. rocznicy powstania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość.

Organizatorami ekspozycji są: IPN, **Muzeum Armii Krajowej w Krakowie**, Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie, a partnerem projektu jest Zarząd Obszaru Południowego Zrzeszenia WiN w Krakowie.

Podczas wernisazu dyrektor Muzeum Armii Krajowej dr Jarosław Szarek podkreślił, że Żołnierze Wyklęci zostali skazani przez komunistyczne władze na śmierć, potępienie i zapomnienie. Ale plan nie powiódł się: pamięć o Wyklętych żyje i trwa, a dowodem na to jest m.in. wystawa o WiN.

Szef Muzeum AK wspominał też zmarłego 19 października 2025 **Andrzeja Kołakowskiego**, pieśniarza i działacza opozycji w PRL, który w swoich utworach przypominał żołnierzy niepodległościowego podziemia.

Głos zabrał także dr hab. Karol Polejowski, zastępca prezesa **Instytutu Pamięci Narodowej**, który zwrócił się m.in. do młodzieży. - Jeżeli chcecie zrozumieć dlaczego przygotowujemy takie wystawy i przywołujemy z przeszłości tych, którzy okazali się niezłomni w swojej miłości do Polski, bardzo często za cenę życia, to robimy to po to, aby Wam pokazać, że kiedyś, nie tak dawno, wasi dziadkowie o tę wolność musieli walczyć. Pokazujemy wam, że istnieje ciągłość dziejów narodu polskiego. A to, że dzisiaj jesteśmy wolni, zawdzięczamy między innymi tym, którzy osiemdziesiąt lat temu powołali do życia Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość. To oni nieśli ideę wolnej Polski. To oni prześladowani, bici, często mordowani, pozostali nieugięci! – powiedział.

W otwarciu wystawy uczestniczyli m.in. przedstawiciele wojska, organizacji kombatanckich i stowarzyszeń, młodzież szkolna, twórcy ekspozycji, dyrektor krakowskiego oddziału IPN prof. Filip Musiał wraz zastępcami Cecylią Radoń i dr. Michałem Wenklarem oraz dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL Adrianna Garnik. Gościem specjalnym wydarzenia była Jadwiga Ostafin-Martyna, córka kpt. Józefa Ostafina, jednego z działaczy WiN.

Wyjątkowe pamiątki na wystawie w Muzeum AK w Krakowie

Na ekspozycji wystawie „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” zaprezentowano genezę zrzeszenia, główne kierunki jego działalności oraz represje, jakie spadły na jego działaczy, a także - w odrębnej części wystawy - miejsce WiN w pamięci społecznej.

W specjalnie zaaranżowanej przestrzeni w siedzibie Muzeum Armii Krajowej przy ul. Wita Stwosza 12, obok plansz wystawowych, można oglądać również szereg artefaktów: oryginalne numery podziemnych pism i ulotek, fałszywe dokumenty. **Są także tak szczególne eksponaty, jak m.in.: gryps przesłany z więzienia przez ostatniego prezesa WiN Łukasza Ciepłińskiego „Pługa”, kurtka legendarnego dowódcy zgrupowania partyzanckiego WiN z Lubelszczyzny mjr. cc Hieronima Dekutowskiego „Zapory” czy pistolet ostatniego zabitego w walce partyzanta, byłego żołnierza oddziału partyzanckiego WiN, sierż. Józefa Franczaka „Lalusia”.**

Ekspozycja „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” będzie czynna do 31 stycznia 2026 roku. Patronat medialny nad wystawą sprawują m.in. Dziennik Polski i Gazeta Krakowska.

Najważniejsza organizacja powojennego podziemia w Polsce

Zrzeszenie **WiN było najważniejszą i najliczniejszą organizacją powojennego podziemia zbrojnego, wywodzącą się wprost z Armii Krajowej.** Zostało powołane 2 września 1945 roku w Warszawie przez pięciu byłych oficerów Komendy Głównej AK z płk. Janem Rzepeckim na czele.

- Wobec powstania na mocy postanowień jałtańskich uznanego przez aliantów zachodnich Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, twórcy WiN stwierdzili, że szersza walka zbrojna może prowadzić do represji, a szansą na uratowanie suwerenności i demokracji są zapowiedziane wybory do Sejmu Ustawodawczego. Zrzeszenie miało więc skoncentrować się na konspiracyjnej działalności propagandowej i informacyjnej.

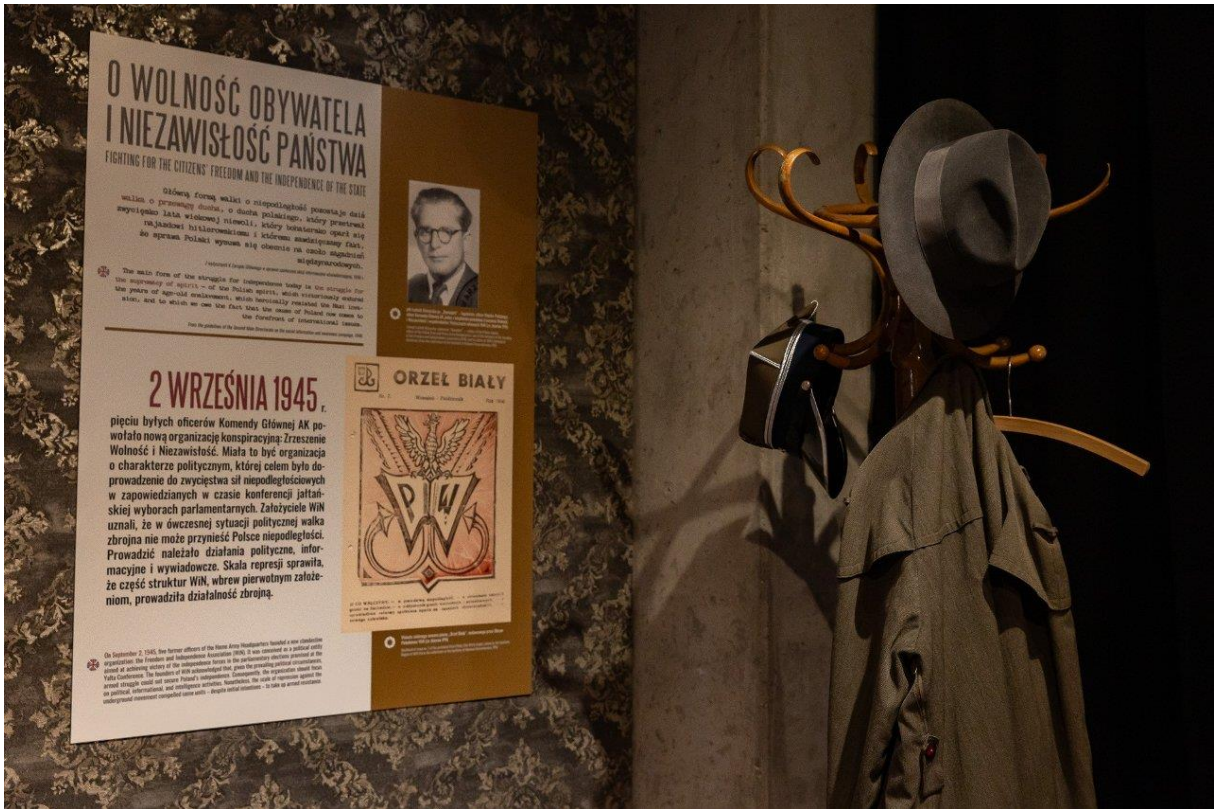
Wobec **komunistycznych represji** prowadziło jednak działania z zakresu samoobrony, z czasem podporządkował mu się też szereg oddziałów i zgrupowań partyzanckich. Zrzeszeniem kolejno kierowali: Jan Rzepecki, Franciszek Niepokólczycki, Wincenty Kwieciński i Łukasz Ciepłiński - przypomina Muzeum Armii Krajowej w Krakowie.

Przez ponad dwa lata zrzeszenie stanowiło najważniejszego konspiracyjnego przeciwnika komunistów. Było dla powojennego podziemia tym,

czym **Armia Krajowa** dla oporu podczas II wojny światowej. Nie udało się jednak uniknąć sterroryzowania społeczeństwa i sfałszowania wyborów.

Pomimo fiaska pierwotnych założeń, WiN kontynuował działalność trwając w konspiracji, informując świat o losach kraju i oczekując na zmiany sytuacji międzynarodowej. Ostatni, IV Zarząd Główny zrzeszenia, został rozbity w listopadzie 1947 roku. Zamordowanie 1 marca 1951 roku prezesa Łukasza Cieplińskiego wraz z towarzyszami z IV Zarządu Głównego WiN, stało się podstawą do ustanowienia 1 marca **Narodowym Dniem Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”**.

<https://krakow.naszemiasto.pl/gryps-z-wiezienia-kurtka-dowodcy-pistolet-ostatniego-partyzanta-wyjatkowa-prezentacja-w-muzeum-armii-krajowej-w-krakowie/ar/c1p2-28097739>